

Amintiri despre Emil Muntean

Am avut privilegiul să-l cunosc pe domnul Emil Muntean într-o multitudine de ipostaze, începând cu anii studenției.

Eram student când am citit numele Emil Munteanu pentru prima dată, ca *autor* de cărți de programare. Învățământul informatic universitar era la începuturile sale, iar cărțile de programare erau absolut necesare, deoarece nu apăruseră nici manualele on-line, nici mediile de programare cu auto-completion, nici sistemele de asistență interactive. Cărțile dânsului de COBOL și ASSIRIS ne-au fost de un real ajutor nu numai în studenție, ci și în producție.

Tot în facultate am auzit vorbindu-se despre *profesorul* Emil Munteanu și despre ITC. Câțiva dintre colegii mei de an (pe care-i invidiam nespus atunci) aveau ca îndrumător științific la lucrarea de diplomă pe directorul fondator al Institutului de Tehnică de Calcul din Cluj, dr. Emil Munteanu. De asemenea, știam că elevii de atunci ai Liceului de Informatică îl aveau ca profesor. Mult mai târziu am aflat că numele corect era Muntean. În 1976, anul în care promoția mea a terminat studiile de licență, câțiva dintre colegii mei au prins repartitie guvernamentală la ITC Cluj.

Eu am continuat încă un an studiile universitare (azi le numim studii de master; atunci denumirea era anul V specializare) și am avut șansa să cunosc în 1976-1977 micul colectiv al Centrului de calcul al UBB, înființat în 1975. Din 1979 m-am angajat la această instituție, unde am fost coleg cu doamna Elena Muntean, soția profesorului. Așa am ajuns să-l cunosc și pe *omul* Emil Muntean.

Ipostazele de mai sus au fost continuate în anii următori cu altele: beneficiar - director de institut de cercetare, conducător de doctorat în Informatică, reprezentant al României în CAER pe probleme de informatică, membru specialist în comisia de susținere a tezei mele de doctorat, coleg de catedră, editor.

În anii '80, când eram programator la centrul de calcul al UBB, am participat la realizarea a două contracte de cercetare-dezvoltare la care beneficiarul era ITC Cluj. Am avut astfel prilejul să colaborez direct cu echipe de cercetare din ITC și să constat personal autoritatea științifică și morală pe care o avea directorul acestui institut.

În acel deceniu 9 al secolului 20, în România erau doi conducători de doctorat în Informatică (considerată atunci ca subdomeniu al Matematicii): acad. Solomon Marcus de la Universitatea din București și dr. Emil Muntean de la ITC Cluj. La câțiva ani după 1990 situația s-a schimbat, în sensul recunoașterii de noi conducători și ulterior a separării Informaticii de Matematică.

Între lucrurile bune din perioada dinainte de 1990 trebuie amintite acțiunile pe care astăzi de numim activități de socializare. În diverse ipostaze, mai mult sau mai puțin oficiale, la seminarii de cercetare, picnicuri, evenimente festive sau întâlniri colegiale, am avut privilegiul să particip la schimburi de idei și la discuții extrem de instructive în care personajul principal era domnia sa. Dânsul nu se impunea prin autoritate, ci se făcea ascultat prin calitatea și noutatea elementelor pe care le aducea în atenția celorlalți, ca și prin modul în care știa să le spună.

Era o persoană extrem de bine informată în tot ceea ce era legat de informatică, nu numai pe plan local sau național. Pe vremea aceea, țara noastră nu era aliniată la standardele constructive sovietice (tot lagărul socialist, cu excepția României, folosea calculatoare sovietice, pe când la noi în țară se construiau calculatoare sub licență franceză / CII și periferice în cooperare cu firma Control Data din SUA). Dânsul a reprezentat România în comisia CAER de informatică și a făcut numeroase vizite de documentare, inclusiv în occident.

I-am remarcat gândirea pe termen lung și capacitatea de analiză, sinteză și previziune. Îmi amintesc trei jaloane remarcabile:

- începutul anilor '80: apariția IBM PC = *democratizarea informaticii*. Prima dată am auzit această expresie de la dânsul, după o vizită în Franța. Era extrem de optimist în ceea ce privește dezvoltarea informaticii, explicând ce înțelegea dânsul prin democratizare: până la apariția calculatorului personal, accesul la tehnica de calcul era rezervat unei minorități, informaticienii. Viziunea dânsului era că transformarea calculatorului în bun de folosință îndelungată va schimba radical nu numai informatica, ci și viața noastră de zi cu zi. Trebuie să recunoaștem că a avut dreptate: astăzi calculatoarele, dispozitivele mobile, telefoanele inteligente sunt bazate pe microprocesoare și execută aplicații informatice, fiind bunuri de larg consum.
- sfârșitul anilor '80: *proiectul japonez al generației a 5-a de calculatoare*. Tot după o vizită în occident, a ținut o conferință despre obiectivele și importanța aceluși proiect, aducând în atenția auditoriului aspecte legate de preocupările la zi pe plan mondial. Îmi amintesc entuziasmul cu care ne-a împărtășit informațiile și trebuie să menționez faptul că una dintre direcțiile vizate de proiect (sistemele expert) s-a concretizat într-un curs introdus de dânsul la facultatea noastră după 1990.
- toată perioada anilor '80: *viitorul informaticii în România*. Această temă a fost mult dezbătută în numeroase întâlniri, formale sau informale. România încă producea calculatoare mainframe proiectate la sfârșitul anilor '60 când pe plan mondial se construiau deja PC-uri cu microprocesoare pe 16 biți. La începutul anilor '80 se produceau în România minicalculatoare pe 16 biți (familiile Independent și Coral, compatibile DEC PDP 11) iar la sfârșitul deceniului se produceau microcalculatoare pe 8 biți (cu sistem de operare CP/M), decalajul tehnologic fiind cauzat de lipsa accesului la tehnologie. Până în 1990, numărul calculatoarelor personale (compatibile IBM PC) era extrem de mic la noi în țară, între altele și pentru că exportul acestora spre țările socialiste era sub embargo NATO. Profesorul Muntean era extrem de preocupat de această situație și a făcut eforturi remarcabile pentru reducerea decalajului existent. Între altele, la ITC Cluj s-a proiectat și produs primul home-computer românesc, PRAE.

După 1989, dr. Emil Muntean a devenit membru titular al Catedrei de Informatică de la Facultatea de Matematică și Informatică și astfel l-am cunoscut și în ipostaza de *profesor universitar și coleg*.

Pentru mine, momentele de care mi-aduc aminte cu mare plăcere sunt discuțiile din sala 47 de la Clădirea Roșie, purtate pe o tematică extrem de variată, dar legate toate de informatică și de ce facem noi, profesorii. Deceniul 10 al secolului 20 a fost o perioadă de creștere cantitativă și calitativă a informaticii. În țară s-a produs o migrare masivă a aplicațiilor de la platformele Felix, mini și micro (CP/M), scrise majoritar în COBOL, la platforme MS-DOS și rețele locale de calculatoare folosind germeni de SGBD-uri precum dBase și FoxPro. În facultate a crescut numărul de studenți de la Informatică, a apărut specializarea Matematică-Informatică și s-au creat primele programe de studii aprofundate, transformate ulterior în programe de master. Planurile de învățământ au suferit modificări importante, dotarea cu tehnică de calcul a laboratoarelor s-a îmbunătățit considerabil, s-a realizat rețeaua de calculatoare și conectarea la Internet. Profesorul Emil Muntean s-a implicat în toate aceste activități, și am beneficiat cu toții, profesori și studenți, de experiența, viziunea și sfaturile domniei sale. Cel puțin trei dintre inițiativele domniei sale merită amintite aici:

- *activitatea editorială*: a înființat mai multe edituri precum Microinformatica, ProMedia ș.a. care au publicat cu precădere carte de informatică, în special manuale, cursuri, îndrumare de laborator și monografii. Profesorul Muntean a sesizat slaba

ofertă de carte de informatică de pe piață și a încurajat numeroși colegi în a publica manuale și cărți de informatică;

- *reorganizarea catedrei de informatică*: spre sfârșitul anilor 90, datorită creșterii considerabile a numărului de cadre didactice de la Catedra de Informatică, a apărut cerința reorganizării acesteia în două catedre. Dânsul a devenit primul șef al noii catedre de *Sisteme informatice*;
- *discuțiile privind viitorul programării*. Una din temele de discuție favorite ale domniei sale, pusă sub forma unei întrebări – *Cum vor arăta limbajele de programare ale viitorului?* Îi plăcea să spună că limbajele de programare vor dispărea și că pe viitor va fi suficient să enunți problema de rezolvat, iar calculatorul îți va oferi soluția. După aproape 20 de ani, viziunea dânsului începe să se concretizeze: este tot mai evidentă tranziția de la programarea imperativă spre cea declarativă.

Am lăsat la urmă câteva amintiri dragi legate de *omul* Emil Muntean. În toate situațiile când am fost împreună cu dânsul și familia domniei sale, am remarcat un soț și tată iubitor și un bunic extraordinar de fericit. Mi-l amintesc cât de mult iubea copiii, cum îi plăcea să interacționeze cu aceștia și cum cobora în mintea lor. Cu toată seriozitatea, făcea tranzacții remarcabile: vânzarea unei locomotive lui Sandu Cobzaș (când avea 4-5 ani) sau a unei puști cu lunetă copiilor mei, convingându-i că pot ochi cu ea o muscă aflată undeva lângă Cheile Turzii (la părinții mei) din clădirea IEIA (azi Sigma Center), unde era sediul ITC. Pe urmă, după ce s-a născut Ștefana, era foarte fericit ori de câte ori povestea despre nepoțica sa. Astăzi, când sunt și eu bunic, înțeleg mult mai bine de ce.

Activitățile extraprofesionale la care am participat împreună se constituie în alte momente de aducere aminte. Dânsul era sufletul petrecerilor, fie că erau nunți, aniversări sau picnicuri la Făget, Someșul Rece sau Cheile Turzii. Ne-a învățat o piesă de rezistență, cântată în cor în momentele de apogeu ale veseliei: *Hai mândro cu mine-n luncă*, cu dânsul dirijor. Ulterior am auzit-o cântată de interpreți vestiți, dar trebuie să mărturisesc că îmi place mai mult varianta originală.

Amintirea luminoasă a domniei sale rămâne vie în sufletele noastre, cu optimismul, buna dispoziție și bunătatea care l-au însoțit când era printre noi.

Cluj, iulie 2013

Bazil Pârv

Anexă: poză scanată picnic Făget, 1995.

De la stânga la dreapta: Maria (Mimi) Pârv, Emil Muntean, Simona Motogna, Ionuț Lazăr. În colțul din dreapta jos, Florica Frențiu (probabil).

Mașina Dacia 1300 albă din fundal era proprietatea familiei Pârv, iar în ea sunt Ionuț și Mihai, copiii noștri, astăzi informaticieni.